

Gazdászélet a Körösök völgyében...

A XIII. századtól létező Köröstarcsa az írásos feljegyzések bizonyossága szerint mindig is jellegzetesen Körös-vidéki, régi magyar halászfalu volt Békés megye középső részén, a Kettős-Körös bal partján.

A község nevének előtagja a Körös közelségére utal, a „tarcsa” név pedig pusztja személynévből keletkezett magyar névadással. A XV. században már jelentős település lehetett, hiszen 1423-ban Békés vármegye itt tartotta egyik megyegyűlését. A török időkig Veér András uradalma a falu, majd a török kiűzése után egy ideig lakatlan. Valószínűleg a régi lakói szállták meg újra 1718-19-ben, akik református magyarok voltak. A község lakói századokon át foglalkoztak halászattal, ezért Tarcsa a XIX. század végéig híres halászati központ is volt, s az itt élőkre vonatkozó gúnynév, a „halkörmölők” is erre az ősi mesterségre utal. A folyó nemcsak megélhetést adott, de veszedelmeket is zúdított a községre, így 1881-ben a házak kétharmada pusztult el a nagy árvízben. A drasztikus népességcsökkenés mégis az 1950-es évek végével indult meg, s a folyamat 1980-ig tartott. Azóta 3000 fő körül stabilizálódott a lélekszám. A Körösök völgyében a turizmus, a halászatot felváltó horgászat, a vadászat és a nyugodt pihenés feltételei jelenleg is adóttak. A Körösök, a területet sűrűn átszelő holtágak, a mesterségesen kialakított horgásztó halállománya, a csónak- és hajókikötő vonzza a természet kedvelőit. A Körös-völgy csaknem egésze védett, akár csak a határos kunsági puszták tüzoktelepei, a vízi- és énekesmadarak fészkelő helyei. Köröstarcsa tehát – jelentős infrastrukturális fejlődése ellenére – viszonylag „érintetlen”, s a korábbi modernizáció által nem fertőzött építészetű falu maradt. Az elődök nyomdokain haladva mindezek folytonosságáért sokat tett környezettudatos szemléletével a korábbi termelőszövetkezet – a jelenlegi Tarcsai Agrár Zrt. – főmezőgazdája, **Juhász Antal**, aki szakmai munkája mellett a Petőfi vadásztársaság titkára és a 300 tagot

tömörítő Dobó Ferenc Horgászegyesület elnöke is egyben.

Öt szép gazdászév Óváron

Juhász Antal Köröstarcsán született, majd az általános iskola után – talán mezőgazdaságban dolgozó édesapja sugallatára – elvégezte Karcagon a mezőgazdasági technikumot. Ez nagyon jó szemléletet és alapot biztosított a későbbi agrárpályához, ami Mosonmagyaróváron, az agrártudományi

Juhász Antal főmezőgazdász, Tarcsai Agrár Zrt.

egyetemen folytatódott. Kevés alföldi hallgató választotta az óvári alma mater atmoszféráját, sajátos történelmi levegőjét. A nyugati határhoz közeli kisváros hangulata, a kialakult kollégiumi és évfolyamközösségben eltöltött öt év nagyon sok szép élménnyel szolgált számára a '70-es évek első felében. A diploma megszerzése után, amely környezetvédelmi szakirányt is adott, a fiatal szakembert tanulmányi szerződése szólította vissza Köröstarcsára. Miután letudta szerződéses kötelezett-

ségét, a KITE észak-békési területén szaktanácsadói munkát vállalt, mert talán nagyobb kitekintésre, több szakmai ismeretre és kapcsolatra vágyott. A kapcsolatteremtés, az információcsere lehetősége, a szakmai nyüzgés nagyon megtetszett neki, így erre ma is szívesen emlékszik vissza, sőt gyümölcsöző kapcsolatokat ápol abból az időből. Akkor rögzült gondolkodásában a későbbiekben nagyon jól használható rendszerszemlélet. Abban az időben terjedtek el a mezőgazdasági termelést forradalmasító géprendszerek – John Deere, Claas, IH – amik adaptálásában és természetesen az ipari növények termesztési technológiáiban, valamint nem utolsósorban a lineár öntözési programban volt lehetősége részt venni. Nagyon hálás ezért utólag is a sorsnak, hiszen személyesen tapasztalhatta a termésátlagok robbanásszerű növekedését, a mezőgazdasági munka – fizikai értelemben való – könnyebbé válását, a termésbiztonság stabilizálódását és az eredményesség növekedését. Az egyetemen tanult – eleinte kicsit misztikusnak tűnő – iparszerű termelés gyakorlati megvalósulásában vehetett tehát részt, és ehhez másokat is hozzásegíthetett. A szaktanácsadói munka, a sok szakmai jövésmenés, a kiépült kapcsolatrendszer és a munka minden szépsége ellenére nyolc

év után ismét visszatért Köröstarcsára, ahol ugyanúgy a Petőfi Mgtsz-ben folytatta főmezőgazdász-ként a munkáját, ahonnan nyolc évvel korábban „megszökött”. Talán a helyiekhez való érzelmi kötődés, de még inkább a semelyik más vidékkel nem helyettesíthető köröstarcsai határ csalogatta véglegesen vissza. A természet által szinte tökéletesen „berendezett” táj – a Kettős-Körös, a csatornák, a holtágak, a rizsföldek, a határ illata, a fauna és flóra – hívó szavára nem tu-

dott nemet mondani...

Kiegyensúlyozott, nyugodt közösség

A Petőfi Termelőszövetkezet sajátos berendezkedése soha nem volt Juhász Antal céljai ellenére. Mindig a nyugalom, az egyetértés jellemezte az egyébként nem kis létszámú gazdálkodó közösséget. Nem volt gyakori elnökváltás, nem volt hangos torzszalkodás, klikkesedés, aminek mai hozadéka, hogy húsz éve ugyanaz a vezetőgarnitúra áll a szövetkezet – most már a Tarcsai Agrár Zrt. – élén, akik korábban. Az 1989-től kezdődő időszak persze nem volt minden gondtól mentes, hiszen el kellett dönteni, hogy mi legyen a Petőfi sorsa. Szinte egységesen döntött a tagság az együttmaradás és a közös gazdálkodás mellett, hiszen azt gyakorolta és ahhoz értett igazán. Szakmai visszalépésként értékelték volna az emberek, ha 10-20 hektáros területeken egy traktorral, hiányos gépparkkal belevágtak volna a bizonytalanba akkor, amikor éppen a biztos, jó alapokon nyugvó gazdálkodás és kiszámíthatóság jellemezte a szövetke-

Virágzó rizstábla

zet munkáját. Talán, tízegynéhány kilépő volt mindössze, de a kivitt földek miatt a 4.200 ha terület mégis 3.200 harrá apadt. A tagok és környékbeli új földtulajdonosok viszont visszaadták földjeiket művelésre. A tagság döntéséhez minden biztonnal hozzájárult a vezetők – köztük nem kis részben Juhász Antal – korábbi nyugodt, kiegyensúlyozott munkastílusa, szakmai magabiztossága, a lehetőség szerint

hitel nélküli gazdálkodás, a szociális érzékenység és a korrekt elszámolás gyakorlata. Az 1989-es rendszerváltás elvi egyezkedését követően a szövetkezeti törvénybe foglalt kötelező átalakulás is nyugodt formában zajlott, ahol a tagság az új típusú szövetkezet és az együttgazdálkodás mellett voksolt. A megélhetést biztosító mun-

(folytatás a 66. oldalon)

(folytatás a 65. oldalról)

ka tehát zavartalanul folyt tovább, de természetesen ennyi év távlatából már sokkal okosabb az ember – mondja Juhász Antal. Annak idején jobban, erőszakosabban be lehetett volna szállni a földszerzés folyamatába, még a törvény keretein belül, és akkor most akár jóval nagyobb területen is gazdálkodhatna a zrt. Egyébként pedig a magyar szövetkezetekkel – mint nemzeti sajátossággal – sajnos szívesen játszadoztak ízlésük szerint a mindenkori kormányok. A jelenlegi gazdasági feltételeknek megfelelően 2006-ban a szövetkezet sikeresen zrt.-vé alakult. A részvénypakettek kicsik, a menedzsmentei sem válnak el a tagokéitól (maximum 2-3%), vagyis a korábbi általános békeséget okozó egyenlőség továbbra is a jól bevált rendezőelv maradt. Azt, hogy jó-e ez a szisztéma a működés és a jövő szempontjából, most nehéz megítélni. Annyi bizonyos, hogy az együttgondolkodás és a békeség a jellemző, az eredmények pedig jönnek, ahogy korábban is. Jelenleg 123 részvényes alkotja a tulajdonosi kört, akik közül 80 aktív dolgozó. Juhász Antal nagyon józan gondolkodásra vallóan úgy fogalmaz, hogy a teremtő szorgalommal eddig jól működő gazdaságot oktalanság lenne nyereszedési törekvések miatt megbomlasztani, a részvényesek életét bizonytalanná tenni, egyáltalán; zavart kelteni a gazdálkodás menetének jelenlegi rendjében.

A gazdálkodás szépsége

A köröstarcsai határt java részben erősen kötött réti talajok, ún. „percta-

Öntözővízből nincs hiány

lajok” uralják, amit figyelembe kell venni a talajmunkák tervezésénél, végzésénél. Emellett nagyon gyakori a belvív, miközben egyúttal a szemi-arid háromszögbe is beleesik a területek egy része, ahol öntözés nélkül szinte lehetetlen termelni. Az öntözés viszont egészen kis adagokkal történhet csak, hiszen a talajok – éppen a magas talajkötöttség miatt – nagyon korlátozott mértékben képesek a víz befogadására. Ezért van szükség a nagy értékű lineár berendezések használatára, amelyek, ha jelentős költségnövelő tételek is, de biztonságosabbá teszik a növénytermesztést, csökkentik az egyébként sem kicsi termelési kockázatokat. Sokan hiszik, hogy Békés megye egésze azonos az adottságok szempontjából, de ez messze nem így van –

hangsúlyozza Juhász Antal. A területeket kettészeli a Kettős-Körös, de azok határosak a Sebes-Körössel, és a földek egy része elnyúlik a Hármas-Körösre is. Az árvízi vésztárolóban is jelentős területek vannak, amelyek külön kockázatot jelentenek a gazdálkodásban.

A fő profil a növénytermesztés

A területi adottságok, a dolgozói létszám, a területek szabdaltsága alapvetően meghatározza a növénytermesztésen belül a vetésterület alakítását. Ennek megfelelően vetőmagtermesztés folyik napraforgóból 100 ha-on, illetve hibridkukoricából 200 ha-on, amely munka nagy szakmai felkészültséget, jó munkaszervezést igényel, és amely egyébként az úgynevezett tagi művelés részét képezi. További 500 ha területen biotermelés folyik már a '90-es évek elejétől. Biogazdálkodásban gabonaféléket és ipari növényeket termesztenek, ami talán kisebb terheket ró a gazdaságra fizikai és munkaszervezési értelemben. A „helyes gazdálkodási gyakorlat” és az egyébként önként vállalt „agrár-környezetgazdálkodási program” követelményei, a vetőmagtermesztés izolációi következtében nehezzé vált a vetésforgó évről évre történő kialakítása. Mindezek miatt a szakmai munka különösen nagy odafigyelést követel meg, aminek maradéktalan elvégzésében kiváló kollégák segítenek. Nagyon szerteágazó és idő-

Hibridkukorica öntözése lineárral

igényes a munka, ha mindent jól akar elvégezni az ember – mondja Juhász Antal. Mindeközben az „életben maradáshoz” feltétlenül szükséges részt venni pályázatokon, mert ez a vidék termőhelyi szempontból sok kellemetlen meglepetést tartogathat a gazdálkodók számára. A vegyes gazdálkodás elvileg ma is nagyobb gazdálkodási biztonságot nyújthat a gazdálkodó szervezetek számára, ezért foglalkozik a zrt. a növénytermesztés mellett állattenyésztéssel, évente 60 000 pulykát nevelve. Sajnos az állattenyésztés és növénytermesztés egyensúlyát – minden fogadkozás és ígéret ellenére – egyáltalán nem sikerül országos szinten helyreállítani, ami bizony nagy baj. A békési térség további hátránya a piacok nehéz elérhetősége a távolságok miatt, ami a terményárakban alkalmazást 3-5.000 Ft/t veszteséget jelent.

A tenyészidőszak mindig nagyon izgalmas

A vetésterületet 800-900 ha-on őszi búza, 500-700 ha-on kukorica, 400-500 ha-on napraforgó, 460 ha-on rizs – ami egyébként az országos vetésterület ¼ része –, 200+100 ha-on hibridvetőmag, illetve a teljes területből a már említett 500 ha-on biokultúrák, 150 ha-on szója, olajtök és csemegekukorica alkotja. Nagyon jó lehetőség adódik viszont az öntözésre, hiszen szinte „úton-útfélen” felszíni vizek találhatók a határban. A baj a talajok minőségével van, mert ezek nem tudják befogadni a nagyobb esőket és az intenzíven adott öntözővizet sem, hiszen 40 mm csapadék már

belvizet okozhat. Juhász Antal számára azonban az immár harminc éve halmozódó tapasztalat, valamint a kollegák szakértelme segít ezt a nehézséget megoldani. A zrt. munkatársaira a jó kollegiális kapcsolat, valamint egymás segítése jellemző. Az idősebb gazdászgeneráció érdeke továbbá, hogy a későbbiekben megfelelő szakértelemmel bírók vegyék majd át a szakmai irányítást, további biztos megélhetést és boldogulást nyújtva a részvényeseknek. Jelenleg is jó úton halad a gazdálkodás, a zrt. anyagi helyzete stabil. Ezt jelzi, hogy nem feltétlenül kell eladni a terményt, ha nem jó az ára, nyugodtan lehet tárolni akár a következő év tavaszáig, amikor általában jobb bevételt, magasabb nyereséget hozhat. Ehhez persze megfelelő tárolókapacitás szükséges, ami jelenleg mintegy 12.000 tonna körüli. A kereskedelmi tevékenység pedig egyre fontosabb kritérium a gazdálkodó szervezetek, illetve azok vezetői számára, hiszen a terményt nem elég megtermelni; a jó időben és jó kondíciókkal történő értékesítés legalább olyan fontos, ami mindig a vezetők feladata. Jó üzletet kötni pedig igazi kihívás akkor, amikor a piac tele van extra-profitra törő kereskedőkkel, s néha zavarosban halászó közvetítőkkel is. Az értékesítés kockázata is nagy, ezért a megbízható cégek ajánlatai élvezhetnek csak előnyt – mondja Juhász Antal.

A természet iránti mélységes alázattal

Juhász Antal átlagos agrárszakembernek tartja magát, szinte minden

mondatából átüt a szerénység. Sokkal inkább a háttérből szeretett volna igazán sokat tenni a környezetért, a természetért, távol minden szélsőséges gondolatától, tettől, de mindig megfelelően a helyi sajátosságoknak. Ezt akarta elérni az elmúlt harmincegynéhány évben szakmai, valamint társadalmi munkájával is, mégpedig úgy, hogy mindig és minden helyzetben a tárgyalásos megoldást, a kompromisszumot próbálta választani a konfrontálódás helyett.

Családjában is a csendes, nyugodt életvitel híve, amiben kiváló társa immár harminc éve felesége, valamint lánya. A rendezett családi háttér kétségtelenül segíti a munkahelyi feladatok ellátását, ezt nem is lehet vitatni. Juhász Antal szemmel láthatóan kiegyensúlyozott, boldog ember, aki elmondása szerint a legtöbb energiát, erőt a természetből meríti, abból a Körös-menti csodálatos világból, ahol a legtöbb szabadidejét tölti. Szívesen vadászik kedvenc magyar vizslája társaságában, nem titkolja, hogy a természet szerelmese, a folyóé, ahol szívesen tölt el néhány órát ladikjában horgászva, vagy csak üldögélve, ahol élvezheti a csendet, a Körös lomha hömpölygését, a víz körüli növényzet és állatvilág harmonikus rendjét. Ötvenhatodik évében jár, minden bizonnyal még sok munka vár rá választott szakmájában, amely abban a környezetben zajlik, amit igazán szeret, és amiért vállalta, hogy otthon marad szülőfalujában, saját hazájában...

Nagy Zoltán